

NATUURONDERZOEK BEDRIJVENTERREIN KAMPERLAND
Flora, haas, kleine marterachtigen, rugstreeppad en waterspitsmuis

VERANTWOORDING

Opdrachtgever: Antea Group
Contactpersoon: C. van Tilburg
Adres: Postbus 8590
3009 AN Rotterdam
Tel: +316 13584493
E-mail: cor.vantilburg@anteagroup.nl

Uitvoering: Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V.
Adres: Waaier 72
2451 VW Leimuiden
Tel: 0172 576072
E-mail: algemeen@eco-logisch.com

Projectleider: ing. D. Withagen

Auteur: ing. W. Poppe
Kwaliteitscontrole: ing. D. Withagen

Projectcode: AGVW2305
Status: Definitief
Datum: 8-12-2023

Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. is aangesloten bij
brancheorganisatie Netwerk Groene Bureaus.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Adviesbureau E.C.O.
Logisch B.V. is ISO 9001:2015 gecertificeerd.

Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. is aangesloten op de
Nationale Databank Flora en Fauna en heeft daarmee
toegang tot de meest volledige natuurgegevens in
Nederland.

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding en doel.....	4
1.2	Wettelijk kader	4
2	Onderzoeksmethodiek.....	6
2.1	Flora.....	6
2.2	Haas.....	6
2.3	Kleine marterachtigen.....	6
2.4	Rugstreeppad	6
2.5	Waterspitsmuis	7
2.6	Overzicht inventarisaties.....	7
3	Resultaten.....	8
3.1	Flora.....	8
3.2	Haas.....	8
3.3	Kleine marterachtigen.....	8
3.4	Rugstreeppad	8
3.5	Waterspitsmuis	8
3.6	Beschermde functies projectgebied	8
4	Conclusie en aanbevelingen	9
4.1	Conclusie.....	9
4.2	Aanbevelingen t.a.v. de Wet natuurbescherming.....	9
	Bijlage 1: Kaart resultaten haas	10
	Bijlage 2: Locaties cameravallen.....	11
	Bijlage 3: Beelden cameravallen en foto's muizenonderzoek	12
	Bijlage 4: Kaart resultaten muizenonderzoek.....	13

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

De gemeente Noord-Beveland is voornemens het bedrijventerrein ten westen van de bebouwde kom van Kamperland uit te breiden. Deze ingreep wordt gezien als een ruimtelijke ontwikkeling.

In 2022 is door Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. verkennend natuuronderzoek uitgevoerd middels een quickscan Wet natuurbescherming¹. Uit de quickscan is gebleken dat het projectgebied mogelijk functies herbergt voor beschermde flora (akkerdoornzaad, bokkenorchis, glad biggenkruid en grote leeuwenklauw), de haas, kleine marterachtigen, rugstreeppad en de waterspitsmuis. In opdracht van Antea Group is derhalve een aanvullend onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde flora en het gebruik van het projectgebied door de haas, kleine marterachtigen, rugstreeppad en de waterspitsmuis. Dit rapport bevat de resultaten van het onderzoek en aanbevelingen ten opzichte van de Wet natuurbescherming (daar het onderzoek is uitgevoerd vóór inwerkingtreding van de Omgevingswet).

1.2 WETTELIJK KADER

Wat betreft de soortbescherming in de Wet natuurbescherming zijn er verschillende beschermingsregimes. Er wordt onderscheid gemaakt in soorten die op basis van Europese wetgeving beschermd zijn vanuit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en soorten die nationaal als beschermde soort zijn aangewezen. Middels een provinciale verordening kunnen nationaal beschermde soorten worden vrijgesteld van de verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming. De vrijgestelde soorten kunnen verschillen per provincie.

Wanneer er door uitvoering van werkzaamheden sprake is van een overtreding van de verbodsbepalingen in artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wet natuurbescherming, is een ontheffing noodzakelijk. Een ontheffing wordt uitsluitend verleend, indien is voldaan aan elk van de volgende voorwaarden:

1. Er bestaat geen andere bevredigende oplossing.
2. Er is sprake van een in de wet genoemd belang voor de betreffende soort of soortgroep.
3. Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Er kan mogelijk zonder een ontheffing middels een door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode worden gewerkt. Dit is enkel mogelijk indien de handelingen niet van wezenlijke invloed zijn op de aanwezige beschermde soorten en aan de voorwaarden in de gedragscode wordt voldaan.

De rugstreeppad is op Europees niveau beschermd. De verbodsbepalingen voor Europees beschermde soorten zijn opgenomen in artikel 3.5 (Habitatrichtlijn) van de Wet natuurbescherming.

Het akkerdoornzaad, bokkernorchis, bunzing, glad biggenkruid, grote leeuwenklauw, haas, hermelijn, waterspitsmuis en de wezel zijn op nationaal niveau beschermd. De verbodsbepalingen voor nationaal beschermde soorten zijn opgenomen artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming.

¹ Adviesbureau E.C.O. Logisch B.V. (2022). *Quickscan Bedrijventerrein Kamperland* (Projectcode: AGNA2208). 21 september 2022.

Europees beschermde soorten – Habitatrichtlijn (Artikel 3.5 Wet natuurbescherming)

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Nationaal beschermde soorten (Artikel 3.10 Wet natuurbescherming)

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of;
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

2 ONDERZOEKSMETHODIEK

2.1 FLORA

Het projectgebied is tweemaal op beschermde vaatplanten onderzocht. Ten behoeve van het onderzoek naar de bokkenorchis is één inventarisatieronde in de periode februari – april 2023 uitgevoerd. Hierbij is het projectgebied op rozetten van deze soort onderzocht. De overige inventarisatieronde is in juli 2023 uitgevoerd, wanneer de mogelijk aanwezige soorten in bloei staan. Hierbij is specifiek gelet op de aanwezigheid van het akkerdoornzaad, bokkenorchis, glad biggenkruid en de grote leeuwenklauw. Het projectgebied is door een vegetatiespecialist te voet doorkruist, waarbij aangetroffen beschermde vaatplanten op kaart zijn ingetekend en met GPS gemarkeerd.

2.2 HAAS

De aanwezigheid van de haas in het projectgebied is onderzocht met behulp van een warmtebeeldkijker. In de periode januari – april 2023 is hiertoe één nachtelijke inventarisatieronde uitgevoerd. Tijdens deze inventarisatieronde is het projectgebied met een warmtebeeldkijker onderzocht op de aanwezigheid van de haas. Gedurende de overige inventarisaties is eveneens aandacht besteed aan de aanwezigheid van de haas binnen het projectgebied. In paragraaf 2.6 is een overzicht weergegeven van de data en weersomstandigheden tijdens het onderzoek.

2.3 KLEINE MARTERACHTIGEN

De groep kleine marterachtigen bestaat uit de bunzing, hermelijn en de wezel. Het onderzoek naar de hermelijn en de wezel heeft primair plaatsgevonden met behulp van zogenaamde wezelcamera's. Dit zijn standaard cameravallen welke in een behuizing zijn geplaatst met twee openingen geschikt voor marterachtigen. In de behuizing is vervolgens geurstof of lokvoer aangebracht. Deze cameravallen zijn minstens zes weken actief geweest in de periode maart tot en met augustus 2023, waarbij deze periodiek zijn uitgelezen en de batterijen ververs zijn. De wezelcamera is geschikt voor het in beeld brengen van de hermelijn en de wezel en in mindere mate ook de bunzing.

Voor het in beeld brengen van de lokale verspreiding van de bunzing is daarom aanvullend op een strategische plaats een struikrover in het veld geplaatst. De struikrover betreft een cameraval op de grond, geplaatst in een PVC-buis. Voor de cameraval is een lokstof aangebracht om de trefkans op individuen van de bunzing te vergroten. De cameravallocatie is ter plaatse in het veld bepaald aan de hand van het voorkomen van geschikt habitat. De verschillende inventarisatiemethoden vullen elkaar aan en geven een nauwkeurig beeld van de aanwezigheid van kleine marterachtigen.

Het voorkomen van de kleine marterachtigen is naast de aanwezigheid van voldoende dekking ook afhankelijk van de aanwezigheid van voldoende prooidieren. Om die reden is bij de plaatsing en bij de controles van de cameravallen ook specifiek gelet op sporen, prooiresten en individuen van prooidiersoorten voor de marterachtigen. Het onderzoek naar kleine marterachtigen is uitgevoerd conform de "Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming" van de Provincie Noord-Brabant².

2.4 RUGSTREEPPAD

De inventarisaties van de rugstreeppad zijn uitgevoerd onder voor deze soort gunstige weersomstandigheden en op basis van de Soortinventarisatieprotocollen van Netwerk Groene Bureaus³. Hierbij is de aanwezigheid van koorzang en larven onderzocht. Bij het onderzoek naar rugstreeppad hebben drie bezoeken ten behoeve van koorzang plaatsgevonden in de periode 15 april – 31 juli 2023 en één bezoek ten behoeve van larven in de periode juni – juli 2023. Tijdens de overige inventarisaties is tevens aandacht besteed aan het voorkomen van beschermde amfibieën. In paragraaf 2.6 is een overzicht weergegeven van de data en weersomstandigheden tijdens het onderzoek.

² Bouwens, S. (2017). *Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming*. Rapport 2017.32. Zoogdiervereniging, in opdracht van Provincie Noord-Brabant.

³ Netwerk Groene Bureaus (2017) *Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming*, juli 2017.

2.5 WATERSPITSMUIS

Het onderzoek naar de waterspitsmuis is uitgevoerd conform de 'IBN'-methode⁴. Hierbij zijn in geschikt habitat, verspreid over het projectgebied, rijen met 20 inloopvallen (zogenaamde raaien) geplaatst. Gedurende drie nachten voorafgaand aan de vangrondes zijn de vallen in het veld aanwezig geweest ten behoeve van het zogenaamde pre-baiten. Dit betreft een periode waarin de muizen aan de vallen kunnen wennen. De vallen staan dan niet op scherp en zijn gevuld met voer. Na deze periode zijn de vallen op scherp gezet en zijn er zes vangrondes uitgevoerd, waarvan drie in de avond en drie in de ochtend. Hierbij zijn de gevangen muizen gedetermineerd en vrijgelaten. Dit onderzoek is uitgevoerd in het najaar van 2023. In paragraaf 2.6 is een overzicht weergegeven van de data en weersomstandigheden tijdens het onderzoek.

2.6 OVERZICHT INVENTARISATIES

In tabel 1 is een overzicht gegeven van de data en weersomstandigheden van het onderzoek. De inventarisaties zijn uitgevoerd door ing. B. Albers, ing. C.J. Aalbers, ing. E. Vinke, ing. F. van Wegen en ing. W. Poppe.

Tabel 1: Overzicht inventarisaties

Datum	Tijd	Hoofdgroep	Activiteit	Weersomstandigheden
06-03-2023	05:17 – 07:17	Haas	Warmtebeeld	Geheel bewolkt, 3 Bft, 2 °C
06-03-2023	n.v.t.	Kleine marterachtigen	Plaatsen cameravallen en sporenonderzoek	Geheel bewolkt, 3 Bft, 4 °C
06-03-2023	n.v.t.	Flora	Rozetten bokkenorchis	Geheel bewolkt, 3 Bft, 6 °C
30-03-2023	n.v.t.	Kleine marterachtigen	Controle cameravallen en sporenonderzoek	Vrijwel geheel bewolkt, 4 Bft, 13 °C
20-04-2023	n.v.t.	Kleine marterachtigen	Ophalen cameravallen en sporenonderzoek	Zwaar bewolkt, 3 Bft, 10 °C
20-04-2023	21:45 – 22:45	Rugstreeppad	Koorzang	Zwaar bewolkt, 3 Bft, 9 °C
03-05-2023	22:08 – 23:08	Rugstreeppad	Koorzang	Zwaar bewolkt, 3 Bft, 11 °C
23-05-2023	22:40 – 23:40	Rugstreeppad	Koorzang	Bewolkt, 3 Bft, 10 °C
20-07-2023	n.v.t.	Flora	Bloeiende exemplaren	Bewolkt, 2 Bft, 19 °C
20-07-2023	n.v.t.	Rugstreeppad	Larven	Bewolkt, 2 Bft, 19 °C
28-09-2023	11:15 – 12:30	Waterspitsmuis	Vallen plaatsen	Vrijwel geheel bewolkt, 3 Bft, 18 °C
2-10-2023	16:00 – 17:30	Waterspitsmuis	Vallen scherp zetten	Geheel bewolkt, 2 Bft, 21 °C
2-10-2023	20:00 – 21:30	Waterspitsmuis	Vallen controleren	Geheel bewolkt, 2 Bft, 20 °C
3-10-2023	09:00 – 10:30	Waterspitsmuis	Vallen controleren	Zwaar bewolkt, 4 Bft, 16 °C
3-10-2023	20:15 – 21:30	Waterspitsmuis	Vallen controleren	Zwaar bewolkt, 4 Bft, 17 °C
4-10-2023	08:30 – 09:30	Waterspitsmuis	Vallen controleren	Vrijwel geheel bewolkt, 3 Bft, 15 °C
4-10-2023	20:00 – 21:00	Waterspitsmuis	Vallen controleren	Vrijwel geheel bewolkt, 3 Bft, 15 °C
5-10-2023	09:00 – 10:30	Waterspitsmuis	Vallen controleren en ophalen	Geheel bewolkt, 3 Bft, 15 °C

⁴ Bergers & La Haye, 2000, *Kleine zoogdieren betrouwbaarder en efficiënter inventariseren*. In: De Levende Natuur, 101 (2) 52-58.

3 RESULTATEN

3.1 FLORA

Er zijn geen beschermde vaatplanten vastgesteld in het projectgebied. Tijdens de inventarisatie in het voorjaar zijn geen rozetten van de bokkenorchis aangetroffen. Gedurende de inventarisatie van bloeiende exemplaren zijn het akkerdoornzaad, bokkenorchis, glad biggenkruid en de grote leeuwenklauw niet aangetroffen. Tijdens de inventarisatie zijn (voor de provincie Zeeland) algemene soorten vaatplanten aangetroffen, waaronder exemplaren van de behaarde boterbloem, dubbelkelk, echte kamille, grote kaardebol, hoge fijnstraal, kleine ooievaarsbek en het rood guichelheil.

3.2 HAAS

Het projectgebied bevat geen essentieel leefgebied van de haas. Tijdens het onderzoek met de warmtebeeldcamera zijn vier foeragerende individuen van de haas waargenomen. De individuen zijn in eerste instantie op het aangrenzende landbouwgebied ten westen van het projectgebied waargenomen. Gedurende de inventarisatie zijn de individuen kort aanwezig geweest in het projectgebied, om zich vervolgens weer buiten het projectgebied te begeven. Tijdens overige inventarisaties is één individu van de haas waargenomen in het projectgebied. In de directe omgeving van het projectgebied zijn tijdens overige inventarisaties twee individuen van de haas waargenomen. De voorkeurs habitat van de haas bestaat uit grote open gebieden met korte begroeiing, zoals akkers, braakliggende grond en weilanden. Daarnaast is de aanwezigheid van landschapselementen die bescherming kunnen bieden, zoals heggen en struwelen, van belang voor de haas⁵. Het projectgebied bevat een minimaal aantal landschapselementen die bescherming bieden voor de haas. In de omgeving van het projectgebied is tevens ruim voldoende soortgelijk en optimaler geschikt leefgebied aanwezig voor de haas. Het projectgebied wordt derhalve niet als essentieel leefgebied beschouwd voor de lokale populatie van de haas. In bijlage 1 zijn de resultaten van het onderzoek naar de haas op kaart weergegeven.

3.3 KLEINE MARTERACHTIGEN

In het projectgebied zijn geen beschermde functies voor kleine marterachtigen vastgesteld. Tijdens het onderzoek zijn geen individuen van kleine marterachtigen vastgelegd op de cameravallen. In het projectgebied zijn geen sporen en individuen van kleine marterachtigen waargenomen. Aangezien er geen individuen van kleine marterachtigen op de cameravallen zijn vastgelegd, wordt de aanwezigheid van verblijfplaatsen van kleine marterachtigen uitgesloten. Met behulp van de cameravallen zijn de egel, gewone bosmuis, heggenmus, huiskat, huismuis, huisspitsmuis, koolmees, merel, roodborst, zanglijster en de winterkoning vastgelegd. In bijlage 2 zijn de locaties van de cameravallen van het onderzoek naar kleine marterachtigen op kaart weergegeven. In bijlage 3 zijn camerabeelden van de cameravallen in het projectgebied weergegeven.

3.4 RUGSTREEPPAD

Er zijn geen beschermde functies voor de rugstreeppad vastgesteld in het projectgebied. Tijdens het inventariseren van koorzang zijn er geen roepende individuen van de rugstreeppad waargenomen. Gedurende het onderzoek naar larven met behulp van een schepnet zijn geen larven van de rugstreeppad aangetroffen. In de omgeving van het projectgebied zijn eveneens geen individuen van de rugstreeppad waargenomen.

3.5 WATERSPITSMUIS

Binnen het projectgebied zijn geen beschermde functies voor de waterspitsmuis vastgesteld. Er zijn geen individuen van de waterspitsmuis aangetroffen in de inloopvallen gedurende het onderzoek. Aangezien er geen individuen van de waterspitsmuis zijn aangetroffen, wordt de aanwezigheid van verblijfplaatsen van de waterspitsmuis in het projectgebied uitgesloten. Tijdens het onderzoek naar de waterspitsmuis zijn individuen van de huisspitsmuis en de veldmuis aangetroffen. In bijlage 4 zijn de resultaten van het muizenonderzoek op kaart weergegeven.

3.6 BESCHERMDE FUNCTIES PROJECTGEBIED

Het projectgebied bevat geen exemplaren van beschermde flora. Binnen het projectgebied zijn geen beschermde functies voor de haas, kleine marterachtigen, rugstreeppad en de waterspitsmuis aanwezig.

⁵ Ter Harmsel, R., R.J. Bijlsma, E. van der Grift, N. Villing, M. van Eupen, L. Biersteker & S. Los, 2022. *Staat van instandhouding haas en konijn*. Wageningen, Wageningen Environmental Research, rapport 3153

4 CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN

4.1 CONCLUSIE

Tijdens het onderzoek zijn geen exemplaren van beschermde flora aangetroffen. Tevens zijn er geen beschermde functies voor de haas, kleine marterachtigen, rugstreeppad en de waterspitsmuis vastgesteld in het projectgebied.

4.2 AANBEVELINGEN T.A.V. DE WET NATUURBESCHERMING

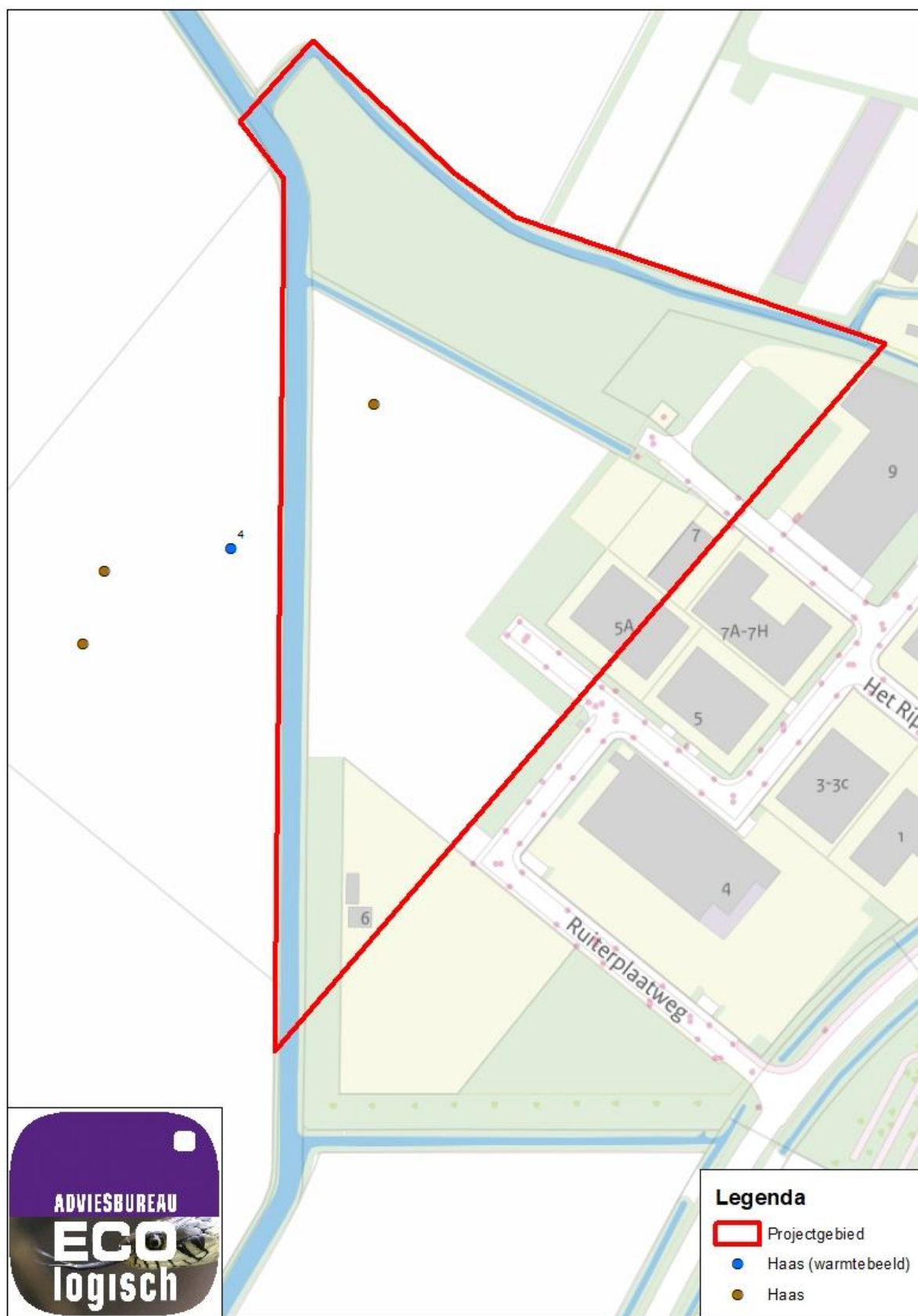
Het projectgebied fungeert als foerageergebied voor de haas. Dit betreft geen essentiële functie, vanwege de aanwezigheid van ruim voldoende soortgelijk en optimaler geschikt leefgebied in de directe omgeving. Aangezien er individuen van de haas in het projectgebied verwacht kunnen worden, dienen maatregelen te worden getroffen om het doden van individuen van de haas te voorkomen. Het doden van de haas kan worden voorkomen door (een combinatie van) de volgende maatregelen:

- Het maaien en verwijderen van groen uitvoeren buiten de kwetsbare periode van de haas (februari t/m september);
- Bij het maaien en verwijderen van groen van binnen naar buiten werken;
- Bij het maaien en verwijderen van groen een korte maaibalk gebruiken;
- Bij het maaien en verwijderen van groen een wildketting (wildverjager) gebruiken;
- En / of het opsporen (en eventueel uit het projectgebied verjagen) van individuen van de haas voorafgaand aan het maaien en verwijderen van groen.

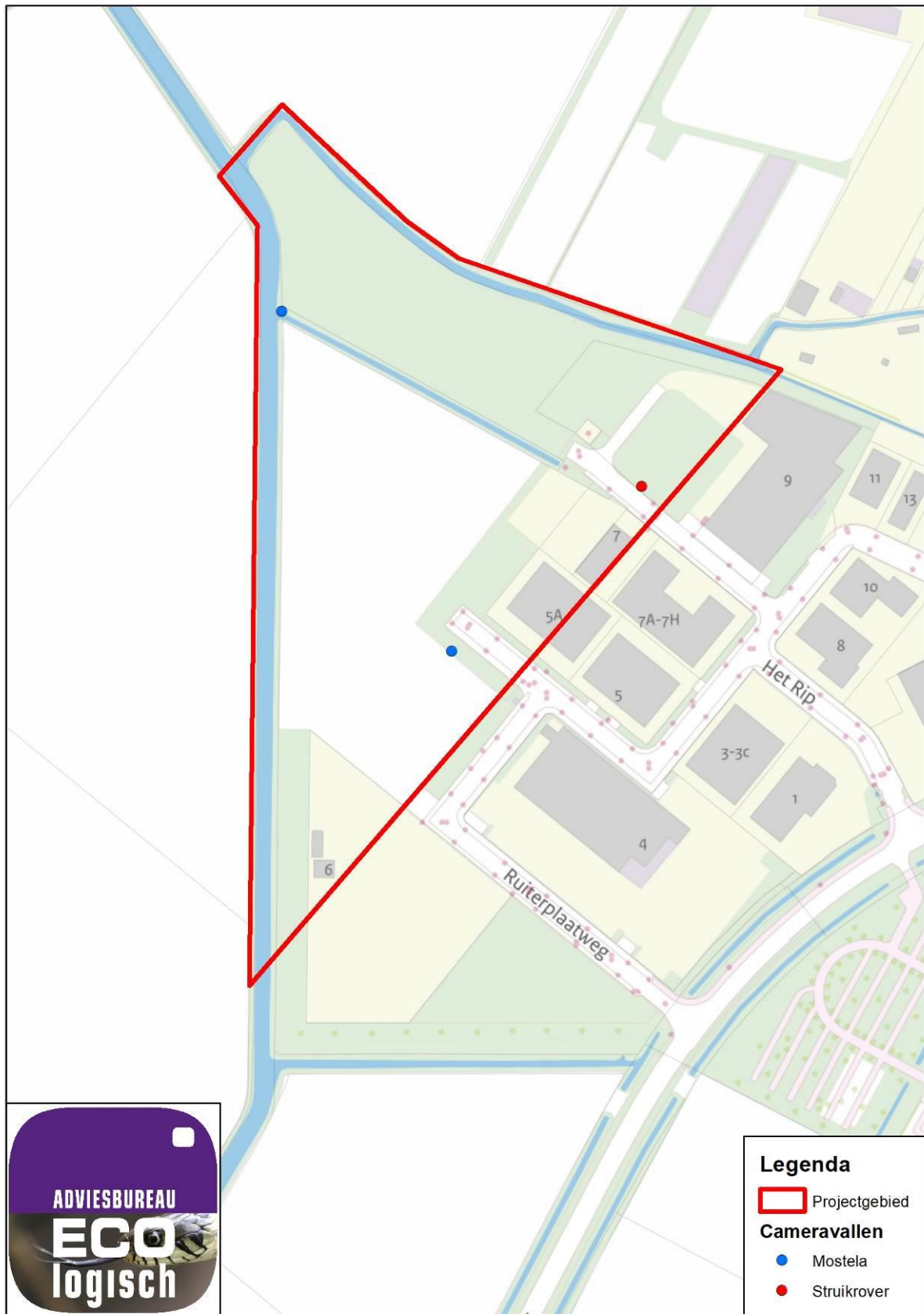
Het projectgebied biedt geschikt broedbiotoop voor broedgevallen van algemene broedvogels. Het is aan te bevelen werkzaamheden buiten het broedseizoen van vogels (globaal maart t/m augustus) plaats te laten vinden. De vermelde periode is niet leidend, elk broedgeval is beschermd. Ook broedgevallen buiten deze periode mogen niet verstoord worden. Indien de werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaats moeten vinden, dient het projectgebied vooraf ongeschikt te zijn gemaakt of dient een aanvullende inspectie op broedvogels door een ecooloog te worden uitgevoerd om overtredingen te voorkomen.

Tijdens het verwijderen van groen, grondverzet en werkzaamheden aan de watergangen, dienen maatregelen te worden genomen om het doden van algemene amfibieën, vissen en zoogdieren te voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door het werken in één richting tijdens het verwijderen van groen en bij grondverzet, waardoor fauna voor de werkzaamheden uit kan vluchten, en door het wegvangen van amfibieën en vissen voorafgaand aan het droogleggen van (delen van) de watergangen.

Bijlage 1: Kaart resultaten haas

Bijlage 2: Locaties cameravallen

Bijlage 3: Beelden cameravallen en foto's muizenonderzoek

Afbeelding 1: Gewone bosmuis

Afbeelding 2: Merel

Afbeelding 3: Egel

Afbeelding 4: Huisspitsmuis

Afbeelding 5: Huisspitsmuis

Afbeelding 6: Veldmuis

Bijlage 4: Kaart resultaten muizenonderzoek

